

INSTRUIREA UTILIZATORILOR BŞ USARB ÎN VEDEREA FORMĂRII
DEPRINDERILOR PRIN METODE EURISTICE
DE CĂUTARE A INFORMAȚIEI

EDUCATION OF BS USARB USERS IN ORDER TO FORM SKILLS THROUGH
HEURISTIC INFORMATION SEARCH METHODS

Anișoara NAGHERNEAC¹, Taisia ACULOVA²

Abstract: *The article points out some education aspects of BS USARB users in order to form skills and abilities to search for information (traditionally, online) through heuristic methods, its constructive use in scientific research work.*

Keywords: *heuristic strategies, information relevance, bibliographic research*

În condițiile civilizației electronice, procesul educațional și activitatea de cercetare științifică se desfășoară în concordanță armonioasă cu tehnologiile informaționale actuale. Calitatea învățământului este determinată nu atât de acumularea cunoștințelor, cât de formarea deprinderilor și priceperilor de căutare, selectare și gestionare independentă a informației necesare în torentul informațional fantastic contemporan.

Este foarte dificil, să ții piept acestei avalanșe, (produsul informațional în continuă creștere) dacă nu stăpânești tehnici de căutare/regăsire/stocare/prelucrare/prezentare a informației, care necesită anumite abilități. Este timpul când utilizatorul are nevoie de instrumente bine gândite și ordonate pentru orientare în torentul impresionant de documente.

Se spune că jumătate din cunoștințele acumulate de către oameni se datorează faptului că aceștia știu unde să le găsească. Orice cercetător (cu experiență sau cu mai puțină experiență) în procesul de căutare a informației ar trebui să țină cont de trei întrebări cheie: Ce urmează să caute? Unde trebuie să caute? Cum să caute? Sunt întrebări nicicum simple pe care pune accent teoria și practica activității de cercetare [1, p. 40].

Filozoful zilelor noastre M. A. Lifșiț spunea: *e cu nepuțință a ști totul, dar se poate și este posibil să știm ce și unde se află în ce direcție să ne îndreptăm pentru a acumula cunoștințele și deprinderile necesare.*

Identificarea și selectarea documentelor necesare în practica de cercetare formează nucleul euristicii bibliografice sau documentare. Termenul *euristic* provine din limba greacă: *heuriskein* – a afla, a descoperi. Euristica bibliografică poate fi definită/caracterizată ca teorie și metodologie, totalitate de cunoștințe necesare în procesul căutărilor bibliografice, de orice natură n-ar fi, cuprinzând chiar și documentele nepublicate (*preprinturile*), cunoscute și sub denumirea de *euristică de arhivă*.

Metoda euristică (*metodă de studiu și de cercetare bazată pe descoperirea de fapte noi*) presupune utilizarea mai multor procedee cu diverse detalii, având o aplicabilitate mai restrânsă [2, p. 681]. Procedeele euristice, la rândul lor, pot fi definite ca mecanisme

¹ ana.nagherneac@gmail.com

² aculova.taya@gmail.com

ale gândirii care sugerează, și stimulează generarea de coniecțiuni eficiente în cursul rezolvării, sau permit reducerea căii de rezolvare a unei sau altei probleme.

Strategiile euristice reprezintă strategii mentale de exploatare folosite în descoperirea informației, stimulează operațiile gândirii, judecățile și raționamentele utilizatorilor, conduc la învățare activă, conștientă [3, p. 95].

Euristica reprezintă un sistem de întrebări instructive, răspunsurile consecutive care permit:

- să se efectueze în cadrul unui dialog intern sau real (cu bibliotecarul) căutarea sau structurarea conținutului la o anumită temă: definirea necesităților de informare [4, p. 111];
- să se adune argumente pentru demonstrarea critică sau respingerea tezelor și concluziilor;
- să se formuleze întrebările de cercetare: (cine? ce? unde? când? de ce? cum?)

Să se stabilească căile de căutare a informației prin mai multe metode:

- metoda continuă – cercetarea documentelor continuu/ laolaltă prezente în colecția bibliotecii;
- metoda selecției – o metodă mai rațională și o cale mai sigură de căutare și regăsire a documentelor;
- metoda intuitivă – priceperea și abilitatea de a găsi documentul /informația necesară intuind sursa (posedă anumite cunoștințe bibliografice);
- metoda tipologică – bazată pe descrierea bibliografică a documentelor;
- metoda inducției – bazată pe experiență și experiment (inductivă o metodă de cercetare de la particular la general);
- metoda deducției – (deductivă care folosește deducția);
- metoda cercetărilor bibliografice după notele de subsol, sau trimiterile în text, bibliografia de la sfârșitul lucrării – (bibliografia ascunsă) [5, p. 83].

Una din problemele actuale cu care se confruntă studenții în munca de cercetare științifică este cea de căutare a informației pe orice suport (tradițional, online).

Obiectul comunicării noastre de astăzi este instruirea utilizatorilor BȘ USARB în vederea formării deprinderilor de căutare a informației prin metode euristice. În acest scop a fost întocmit un chestionar care a cuprins 9 întrebări deschise, fiind difuzat studenților de la ciclul I și II de instruire, precum și profesorilor universitari de la *Alma mater bălțeană*. Eșantionul a inclus 50 de respondenți: 47% din numărul total l-au constituit studenții anului III; 24% studenții anului IV; 15% masteranzi; 14% profesorii.

Scopul: Creșterea gradului de satisfacție a utilizatorilor USARB în procesul de regăsire a informației pentru studiu și cercetare.

Obiectivele: Formarea competențelor de cercetare ale studenților; Utilizarea noilor forme de informare în dependență de apariția lor pe piața informațională; Folosirea constructivă a informației în crearea de noi metode euristice în procesul de căutare/regăsire a informației.

Metoda de colectare a datelor:

În vederea acumulării datelor pentru acest studiu a fost utilizat sondajul. Instrumentul de cercetare utilizat a fost chestionarul. Cercetarea a fost efectuată în format tradițional și online (utilizând platforma Google Forms). Grupul țintă: studenții ciclului I, II de studiu (an. III, IV), cadre didactice USARB.

Mai bine din jumătate de respondenți (58%) au constituit studenții, masteranzii

și profesorii Facultății de Litere; 23% – studenții, masteranzii și profesorii Facultății de ȘEPA; 10% – studenții, masteranzii și profesorii Facultății de ȘREM și 5% – studenții, masteranzii și profesorii Facultății de Drept și Științe Sociale. Chestionarul a fost examinat prin metoda analizei de conținut.

La întrebarea *Căror surse de informare dați preferință pentru studii și cercetare* marea majoritate (60% de respondenți) au răspuns că utilizează toate sursele de informare: atât tradiționale cât și electronice; 9 respondenți (18%) – doar Internetul, 6 (12%) – mai des accesează catalogul electronic, 4 (8%) dau prioritate documentelor tipărite, iar un (2%) utilizator a optat pentru repozitoriile instituționale.

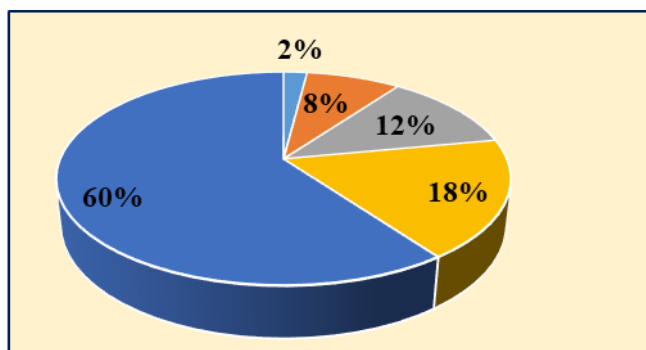

Figura 1. Repartizarea răspunsurilor privind sursele de informare

Ne bucură faptul că studenții înțeleg și apreciază rolul cărții tipărite și nu se limitează doar la sloganul că „în Internet poți găsi totul”!

Am intenționat să aflăm dacă utilizatorii *întâmpină dificultăți în căutarea informației pe Internet și în catalogul electronic*. 12 (24%) respondenți au notat că *întâmpină greutăți ce țin de selectarea/ formularea corectă a termenilor căutați*, 17 (34%) se *isprăvesc cu căutările doar în cazul unor cerințe elementare*, ceilalți (42%) – au menționat că pentru ei nu există *dificultăți în procesul de căutare a oricărui tip de informație necesară*.

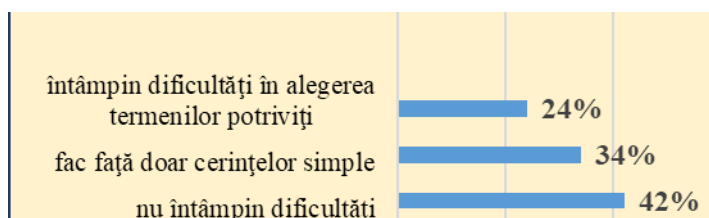

Figura 2. Repartizarea răspunsurilor privind dificultatea căutării informației pe Internet și în catalogul electronic

Răspunsul la cea de a treia întrebare: *Cum credeți, algoritmiile de căutare în Internet și în catalogul electronic sunt identici?* au fost previzibile: Aproape toți respondenții 91% nu percep deosebirea între căutarea informației pe Internet și în catalogul electronic, algoritmiile de căutare considerându-i identici.

Din observările noastre zilnice putem concluziona că utilizatorii noștri introduc în casetele de căutare ale catalogului electronic cerințele tematice exact cum sunt obișnuiți

să le introducă și pe Web: propoziții întregi, fraze desfășurate, folosind noțiuni generale în căutarea unei teme mai restrânse. A accesa Webul este ușor, dar să reușești în selectarea informațiilor veridice este cu mult mai dificil. Este important ca utilizatorul să utilizeze corect operatorii logici de conectare AND, OR și NOT și unele caractere wildcard (?,*), de asemenea să știe că eficiența căutărilor după subiect depinde în mare măsură de limbajul de informare [6, p.113].

Nefiind la curent cu toate acestea, în cele din urmă, o bună parte din utilizatori nu găsesc informații și recurg la ajutorul bibliotecarului solicitând asistență. Doar (7%) consideră că sunt necesare tehnici diferite de căutare a informației în Internet și în catalogul electronic. Și doar un student nu știe ce să răspundă, fiindcă nu a utilizat niciodată catalogul electronic și nu este la curent cu modalitatea de funcționare a lui.

Am fost interesați să aflăm *Care este modalitatea utilizată mai des de utilizatori în căutarea informației pe Internet și în catalogul electronic?* 76% preferă să folosească cuvinte-cheie, fie aparte sau în combinație, atunci când caută informații și pe Web și în catalogul electronic; 14% dintre respondenți recurg la formularea scurtă și concisă a unor fraze și doar 10% operează cu fraze întregi.

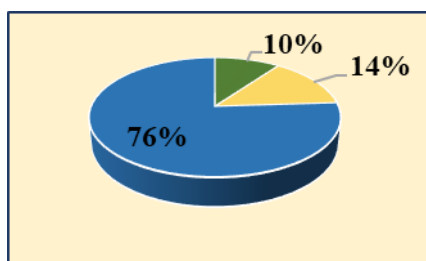

Figura 3. Repartizarea răspunsurilor privind căutarea informației

Ne bucură acest fapt deoarece putem afirma că cu cât mai laconic și concis va fi formulată cerința informațională, cu atât mai mult utilizatorii se vor bucura de informațiile relevante furnizate de diverse motoare de căutare, directorii (fie că este vorba de Internet sau de un catalog electronic).

Următoarele trei întrebări au solicitat răspunsuri deschise din partea respondenților. Am dorit să aflăm dacă ei cunosc terminologia ce ține de regăsirea informațiilor relevante.

Li s-a solicitat să definească termenul de *relevanța informației* prin propriile cuvinte. Majoritatea utilizatorilor (64%) au răspuns corect: „*Informația, care se potrivește cu subiectul cercetării*”; „*Informația potrivită*”; „*Informația, care corespunde cerinței informaționale*”, «*Самая подходящая информация*», «*Когда найденная литература соответствует моей теме*».

Zece din cei chestionați probabil nu au știut sau au ignorat să răspundă la această întrebare, lăsând loc liber fără răspuns; iar 16% au răspuns incorect, formulând următoarele enunțuri: „*Informație importantă*”, «*Когда информация актуальна для настоящего времени*», „*Informație care remarcă ceva, plină de însemnătate și semnificație*”.

12% din respondenți nu cunosc termenul de zgomot/bruiaj informațional, ceea ce a și demonstrat răspunsul la următoarea întrebare: *Ce înțelegeți prin sintagma „bruiaj informațional”*: „*Nu-mi este cunoscută această noțiune*”, «*не знаю*»; 8% au dat o interpretare eronată „*Informație în exces*”, „*Neînțelegerea informației*”; ceilalți 80% au dat un răspuns corect „*flux nefiltrat de informație*”, „*furnizarea informațiilor adesea*

nesemnificative și nonveridice”, „ginoi informațional”, «когда слишком много ненужной информации при поиске», «информация, отображающаяся вне зависимости от запроса», «это наличие в тексте слов, которые усложняют сам текст или вообще мешают понимать его содержание»...

Răspunsurile ne fac să credem că majoritatea utilizatorilor disting momentul când zgomotul prevalează asupra utilității informațiilor relevante și sunt capabili să organizeze și să filtreze fluxurile acesteia.

Răspunsurile la întrebarea a 7-a: *Definiți conceptul de „cercetare bibliografică”, cu regret, nu ne-au bucurat. 57% din cei chestionați nu au știut sau nu au dorit să răspundă la această întrebare. 43% din respondenți au definit acest concept așa cum îl înțeleg ei: „căutarea și identificarea surselor potrivite temei”, „este procesul de cercetare a informației bibliografice în orice domeniu”, „analiza mai multor surse info veridice pentru aprofundarea în domeniu”, „acțiune de căutare și/sau întocmire a unei bibliografii/surse bibliografice”, „cercetare, folosirea diferitelor surse, cărți, articole”; «найти как можно больше источников».*

Este cert că trebuie să muncim în această direcție. Sunt necesare explicații mai amănunțite/ aprofundate cu unele exersări de cercetări bibliografice atât în cadrul orelor Bazelor Culturii Informației cât și atunci când utilizatorul solicită o consultație, listă bibliografică de la bibliotecarul de referință.

Pentru lumea academică cercetarea bibliografică organizată își are locul său bine delimitat în cadrul fluxului informațional, asumându-și funcții de elaborare a instrumentelor de informare, valorificare a potențialului informativ al colecțiilor de documente, facilitând și accesul la ele [7].

Respondenții au fost rugați să sugereze bibliotecarilor ce se mai poate face pentru ca procesul de căutare și regăsire a informațiilor să fie mai accesibil și pe înțelesul fiecărui utilizator. Au parvenit următoarele sugestii: „să ne ajute în căutare”, „consider, că totul este bine”, „unii din bibliotecari fac tot posibilul”, „bibliotecarii sunt destul de receptivi la cerințele și nevoile studenților”, «проводить мастер-классы», «проводить с нами инструктажи», «больше уроков». Propunerile originale, ca de obicei, lipsesc.

Noi, bibliotecarii, trebuie să ne amintim întotdeauna că utilizarea unei sau altei forme sau metode a serviciilor de bibliotecă nu poate fi eficientă decât dacă se ajunge la contact uman între participanții la comunicare. Suntem întotdeauna gata să ascultăm părerile cititorilor și să facem tot ce este posibil, astfel încât eforturile noastre să aducă rezultate și beneficii pentru ei.

Această idee rezidă și în răspunsurile la cea de a 9 întrebare *Ce rol are cursul Bazele Culturii Informației în formarea abilităților de muncă intelectuală?* „foarte important au răspuns 39 (78%) de persoane, important – 9 (18%) utilizatori și doar 2 (4%) utilizatori consideră că cursul respectiv Bazele Culturii Informației nu a contribuit la formarea unor tehnici de muncă intelectuală. Intuim că ei nu au fost prezenți la ore.

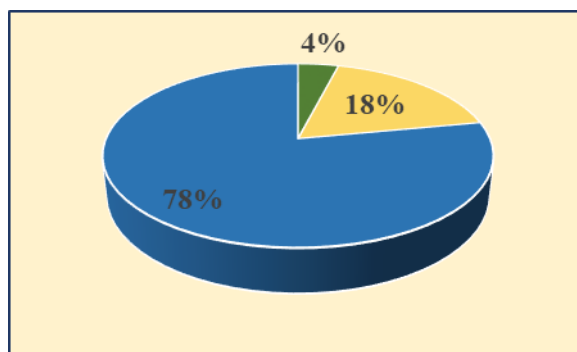

Figura 4. Rolul cursului BCI în formarea abilităților de muncă intelectuală

Luând în considerație răspunsurile participanților la sondaj putem spune că utilizatorul nostru se formează în procesul lecturii și al studiului, unde indicațiile bibliotecarilor nu ocupă ultimul loc. Ei trebuie să fie capabili, să poseze capacități, să mânuiască deprinderi de a comunica cu utilizatorul, de a fi apropiat acestuia acordându-i asistență informațională ori de câte ori are nevoie. De datoria bibliotecarului este de a consulta, ghida utilizatorul în munca lui independentă, de a-i forma convingeri, că important este „a ști de ce înveți” și „a ști cum să înveți”, proces în care selectarea, filtrarea, analiza, ordonarea, compararea și structurarea sau chiar de creare a altor informații atunci când elaborează o lucrare științifică.

Succese în euristica bibliografică le-ar asigura, cu siguranță, organizarea de traininguri, tutoriale, consultații, nu doar în cadrul unor activități concrete, dar și la solicitare.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. УСАЧЕВ, А. С. «Информационная эвристика» как учебная дисциплина. В: *Мир библиографии*. 2008, nr. 2, pp. 39-43. ISSN 1560-7968.
2. *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*. Chișinău : ARC, 2007. 2 280 p. ISBN 978-9975-61-155-8.
3. APOSTOL, Cornelia. Strategii euristice de predare-învățare a matematicii în liceu. In: *Educația Matematică*. 2017, Vol. 3, nr. 1-2, pp. 93-99.
4. САВАС, Valeriu. Teoria dialogului dezvoltativ în practica formării continue. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, ed. a 8-a : Materialele Colloquia Professorum din 12 oct. 2018. Bălți : US „Alec Russo”, 2019, pp. 109-112. ISBN 978-9975-50-235-1.
5. БЕЛОВА, Т. Б., БЕЛОВА, Н. М. МИХИН, М. Н. Обучение студентов методам эвристического поиска информации. В: *Научный альманах*. 2015, nr. 4 (6), pp. 81-84. ISSN 2411-7609.
6. [АКУЛОВА, Таисия, ХЭБЭШЕСКУ, А., ЧИОБАНУ, С.]. Электронный каталог Научной Библиотеки БГУ им. Алеку Руссо на платформе ExLibris PRIMO: безграничные возможности. In: *Magazin bibliologic*. 2016, nr. 1-4 : Ed. specială în cadrul Proiectului Tempus „Servicii Informaționale Moderne pentru Îmbunătățirea Calității Studiilor”, pp. 115-121. ISSN 1857-1476.
7. NAGHERNEAC, Ana, SCURTU, Elena. Rolul culturii bibliografice în metodologia cercetării științifice. In: *Bibliouniversitas@ABRM.md* [online]. 2017, nr. 1 [citat 08.10.2019]. ISSN 1857-4920. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/xXx/reviste/bibliouniv_rev/buniv.html